

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

ГРУП СЕСТРИНОК І БРАТЧИКІВ

Видав: Орлиний Круг і Ланка „НІ” Нідери Виховниць

Число 33

1968

"В О Г О Н Ь   О Р Л И Н О Ї   Р А Д И"
=====

ч: 33

1968

З М І С Т

Від Редакції: 50-ті Роковини Української Держави	стор.	3
Що будемо розказувати новацтву:		
1. Президент Української Народної Республіки	"	4
2. Дівоча Сотня "Залізного Загону"	"	5
3. Повстанка Галя	"	7
4. Крути	"	8
5. Незнайомий	"	9
6. Останній з Базарців	"	11
7. Пташки в коробці	"	13
8. Дружба Миколи з Піснею	"	15
9. Чорноморська Фльота	"	18
Вірші:		
1. Пісня Рідної Землі	"	19
2. На Софійському Майдані	"	19
3. Дзвони в Україні	"	20
4. Тарас - Приятель Дітей	"	20
5. Тарасик	"	21
Загадки і приповідки	"	22
ГРИ:		
1. Гри в домівці	"	22
2. Новацький Змаг /50-ліття Визвольних Змагань/	"	24
Майструємо:		
Метелики	"	27
Пісні:		
1. Зоріла золотом заграва	"	28
2. У Києві	"	29
3. Грає море	"	30

§§§§§§§§§§

ВІД РЕДАКЦІЇ:

50-ті РОКОВИНИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

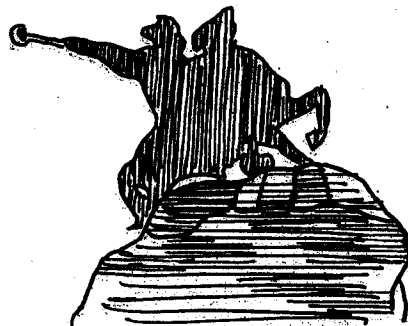
В цьому році минає 50 літ з того часу, як по 250-ти роках неволі утворилася на українській землі Самостійна держава.

Визвольні змагання українського народу почалися на весні 1917 року, в час, коли в Росії вибухла революція проти царату. В березні, на східних землях України, в Києві, Полтаві й скрізь аж по Чорне Море, задунав клич до бою. На рік пізніше, на західних землях також стали борці до боротьби за свої права. Як опір ворогові, з півночі - Москалям, а з заходу - Полякам, Україна вислала своїх найкращих синів і дочок. Лави наших воїнів захищали кожний закуток рідної землі, обороняли права кожної української людини.

Визвольні змагання нашого народу велися від 1917 до 1922 року. Багато радісних, але також і сумних подій пережила Україна в тих роках. До найсвітліших моментів того часу включасмо проголошення Української Народної Республіки в Києві, 22 січня 1918 року, вивіщення українського прапора на Чорноморській Фльоті, 29 квітня 1918 р., визволення від ворога західної України, 1 листопада 1918 р., та злуку всіх земель в одну Самостійну і Соборну Державу - 22 січня 1919 р.

На великі досягнення Українського народу з ненавистю глядів ворог. Зараз після проголошення Української Народної Республіки, російські більшовики зібрали великі війська і повели сильний наступ на Київ, щоб подолати молоду, в боях недосвідчену, Українську Державу. Настав тяжкий час. Всім прийшлося стати в обороні своїх прав у власній державі. На поклик свого краю у військові ряди стали п'ятнадцяти - сімнадцяти літні хлопці і дівчата. Юнацтво брало участь в протибільшовицьких повстаннях, в містах східної України, виконували розвідчу службу, або службу зв'язку. Вони творили свої особні юнацькі частини, як от "Пластова Юнацька Сотня" в Стрії, або "Дівоче Сотня Залізного Загону" в Станиславові.

Немає прикладу в історії новіших часів інших народів, щоб їхнє юнацтво, себто п'ятнадцяти-сімнадцяти літні хлопці, брало таку масову участь у військових діях, як це сталося у цих пам'ятних роках в Україні.

ЩО БУДЕМО РОЗКАЗУВАТИ НОВАЦТВУ

ПРЕЗИДЕНТ

Української Народної Республіки

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ - народився в Холмі, в родині свідомих українців. Закінчивши з відзначенням середню школу /гімназію/, Грушевський вступив на університет в Києві, де студіював історію і філософію. Ще будучи студентом, він написав велику наукову працю про Україну, а по скінченні студій почав працювати в університеті у Львові. Впродовж 20 літ працював Грушевський в Галичині на науковому полі, належав до наукових установ, писав наукові твори. Коли в 1914 році вибухла перша світова війна, Грушевський перебував з родиною на вакаціях в Карпатах. Вернутися до Львова не мав він можливості, бо не було чим туди дістатися. Ні залізницею, що була

віддана виключно для вжитку війська, ні кіньми дістатися до галицької столиці було неможливо. З цього прикрого положення вирятували Грушевського і його сім'ю приятелі, відставивши його приватним автом до Відня в Австрії. У відні Грушевський почувався дуже самотно і тому виїхав до Італії, щоб стрінутися зі знайомим та обговорити з ними становище України по війні. В результаті цих розмов Грушевський вернувся до Києва, де зараз після приїзду, влада його арештувала і вивезла до Москви.

Коли там в 1917 р. вибухла революція, Грушевський вернувся до Києва і став керувати українським визвольним рухом, стаючи головою Української Центральної Ради. Багато праці і труду присвятив він для добра свого краю і своєї держави.

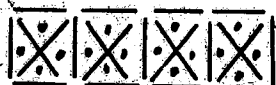
29.квітня 1918 р. Грушевського вибрано Президентом Української Народної Республіки.

По короткім урядуванню, коли під Київ наблизилися большевики, Грушевський був змушений покинути Україну і виїхати до Відня. Тут він знову займався науковою працею, друкуючи політичні статті, даючи доповіді на українську тему.

Однак туга за Україною і охота працювати серед свого народу були сильніші за страх перед большевиками, і Грушевський повернувся на Україну. Тут він віддався всеціло науковій праці і виданням. Так любленим і добре знаним був Грушевський, що навіть большевики його спершу не чіпали. Його присутність на Україні в ті тяжкі роки врятувала український нарід від духового занепаду.

Та Грушевський не довго втішався волею. Большевики заарештували його і відіслали до Москви. В Москві жив він з родиною в тяжких умовах. Грошей не мали, харчів не могли дістати, а кімнату, в якій всі мешкали, попереділювали простиралами, щоб дати Грушевському можливість в самоті працювати над науковими творами.

Однак й тут, в Москві, не давала большевицька поліція йому спокою. Брала його на допити і слідила за кожним його кроком. З причини тяжких життєвих умовин, Грушевський тяжко захворів. Большевицька влада не дозволила спровадити зза границі ліку, якого не було в Со-в"єтах, а який міг допомогти хворому. Цим способом большевики вбили Грушевського. Наостанку, однак, відіграли ще одну комедію: перевезли тіло покійного до Києва й тут улаштували величавий похорон.

ДІВОЧА СОТНЯ "ЗАЛІЗНОГО ЗАГОНУ"

Під кінець травня 1919 р., в місті Станиславів в Західній Україні повстало замішання. Польські війська оточили місто, яке було осідком уряду західної області Української Народної Республіки. В місті утворився відділ трьох сотень вояків, в тому дві сотні юнаків.

В Станиславові в той час по різних установах і військових командах працювали молоді українські дівчата. Вони зголосилися до праці у нововідродженій державі в перших днях листопада, 1918 р., бо хотіли віддати свої сили рідному краю.

Побачивши, що місто у небезпеці, що ворог наближається, щоб

знову заводити свій лад і порядок, ці шістнадцяти-вісімнадцятилітні дівчата не могли приглядатися тому, як нова держава стала у небезпеці. І так дозріла у них постанова зголоситися в ряди української армії. Не помогли їй переконування родичів й сльози матерей. Не дали вже собі вибити з думки свого рішення. Зразу тридцятьшість дівчат вступило до частини, яка звалась "Залізний Загін" і створили при ній дівочу сотню.

Відступаючи від Станиславова, ця дівоча сотня дуже зросла, бо пристали до неї учениці з міста Чортків. Дівчата, що досі сиділи в шкільних лавках, займалися грою на фортеп'яні, щиттям і танцями, відреклись вигідного свого життя і з крісом в руці пішли боронити свою державу.

Перший бій Залізного Загону, в якому брала участь лиш одна частина дівочої сотні, був короткий. Дрібні дівочі долоні міцно стискали кріса і слали смерть ворогові. Дівочі серця вперше зазнали почуття рішучості й завзяття в бою.

В днях 9 до 22 липня 1919 р. Залізний Загін попрямував із Західної України на схід - давати поміч столичному місту Києву в боях з большевиками. В поході не була налагоджена справа прохарчування, тому довелось воякам голодувати. Та голод переносили дівчата

Залізного Загону краще, як чоловіки. Героїчно переносили юначки холод, невгоди і страх. Нарівні з чоловіками сиділи вони в окопах, стріляли з крісів і вмирили за свою державу.

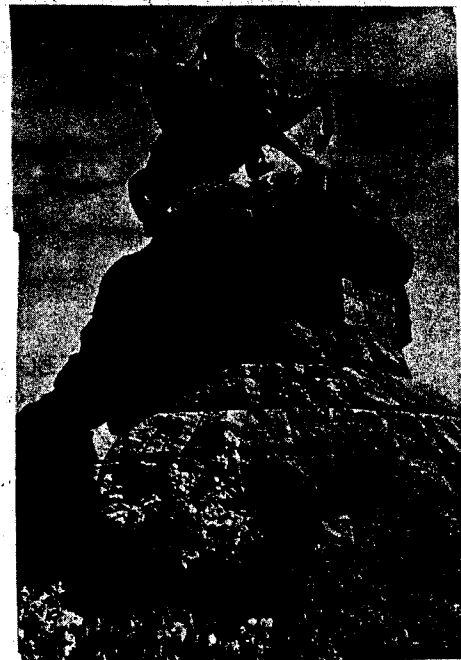
10. вересня 1919 р. в невідалому бою на східній Україні, дівчата, разом із командиром загону, попали в большевицький полон, з якого живими не вийшли. Ще й досі співаємо в піснях про дівчат - воїнів, що сміло йшли на війну з ворогом:

"Ой, хто там іде,
Як бджола гуде?
Диво, це наші дівчата:
Личко як мак,
Кругом козак,
Душа стрілецька завзята.

Не цілуйте їх,
На війні це гріх,
А уберіть їх вінками.
Слава тим дочкам,
Юним козачкам,
Між Січовими Стрільцями."

Будинок педагогічного музею, що був
осідок Укр. Центральної Ради в 1917-18 роках

Пам'ятник Богдану
Хмельницькому в Києві

 ПОВСТАНКА ГАЛЯ.

Літом 1919 р. в одному з міст на Полтавщині стояв загін українських повстанців. Большевики підходили вже до міста від сходу та півночі. Отаман посилав повстанські розвідки у всі сторони, щоб вивідати силу ворога й напрям його походу. Вибрав самих метких і смілих хлопців. Але одного разу таки задумався. Завдання було тяжке і вимагало непересічної відваги і здібности.

"Кого нам післати?" - питає хлопців.

І серед тиші хтось промовив зрівноваженим, поважним голосом:

"Я піду" - Всі глянули в той бік. Була це гарна, з довгими ясними косами, з синіми очима дівчина, дочка місцевого священника - Галя. Рішучість в погляді, спокійна постава дівчини і певність себе, запевнили отамана, що це важке завдання тільки вона зможе виконати. Отаман дозволив, і вона пішла з молодим хорунжим Степаном.

Коли вони вирушили в дорогу, була темна ніч. Мертва тиша панувала кругом. Чути було тільки стукіт кінських копит. Доїхавши до першої сторожі, зіскочили з коней і подалися пішком в темну серпневу ніч. Йшли вони не дорогою, а полями, прямуючи до села. Шепотом нараджувалися до кого в селі поступити, хто з селян найпевніший.

"До діда Панаса" - промовила Галя.

"Він нас не зрадить, бо, мабуть, ніхто так не радів, що воскресла держава, як він".

Пішли городами понад річку, що вилася поміж вербами, в сторону хати діда Панаса. Раптом із лісу почулася стрілянина, а потім якийсь безладний гомін. Вони спинилися, наслухували. Гомін наближався.

"Куди ж тепер?" - прошепотів Степан.

"До діда Петра" - спокійно відповіда Галя.

"Він свій чоловік і большевикам нас не віддасть".

Галя і Степан подалися в сторону хати діда Петра. В хаті Галя об'яснила дідові, що їхнім завданням є дізнатися в котрих поблизьких селах є большевики, а в котрих ховаються повстанці. Їм треба вивести повстанців безпечними дорогами до Українського війська.

Дід заховав своїх гостей на горищі, у добре там влаштованих сховках, щоб перебули ніч, а ранком пішов на розвідки. Та назад повернувся він дуже скоро. Вістки, які приніс зі собою, не були добрі: большевики вночі відбили повстанців і зайняли село. Повстанці відійшли на схід, у протилежний бік, де стояло українське військо.

"Дідусю! Ми мусимо дістатися туди, де гуртуються повстанці" - говорила шепотом Галя.

"Ввечері, як уже добре стемніє, підемо в Улянівку. Кажуть, що вони там" - відповів їй дід та ніжно погладив по голові.

Коли вибралися всі троє в Улянівку, кругом було темно і тихо, немов би ціле село вимерло. Та раптом здалека почули тупіт кінських копит.

"Большевицька стежа" - прошепотів дід. "Лягаймо на землю!"

З темряви виринули коні. Їздці їхали повагом, тихо розмовляючи.

"Кожному вже осточортіла та війна", говорив один.

"Додому хочеться. Ми й так їх не подолаємо. Вб'єш одного повстанця, а на його місце стає десять до боротьби".

Коли переїхали непрошені гості, дід повів розвідників у село.

"Гляньте, дідусю! - Що це?", запитала раптом Галя, коли проходили вони через широке поле до своєї цілі.

Та дідусь не бачив нічого. Не бачив і хорунжий, що стояв близько дівчини. Тільки бистрі, проникливі очі Галі могли щось вглядіти в такій темряві.

"Коні!" - з натиском промовила дівчина. Лягайте на землю, підповземо, може якраз вдасться їх зловити. На конях буде легше пробитися через большевицькі стежі".

Всі троє поповзли в напрямі, який вказала Галя. Поблизу паслося двоє коней, а трохи далі чути було тиху московську розмову.

"Це, мабуть, ті самі вершники, що ми недавно зустрічали"-подумала Галя.

"Ви, дідусю, йдіть пішки в село, для вас це безпечніше. А ми - на коней!" - скомандувала дівчина хорунжому.

Галя, як метелик, скочила на коня, хорунжий на другого, і як вихор помчали вперед.

Раптом в повітрі засвистіли ворожі кулі, і одна з них звалила хлопця з коня. Та Галі вони не зупинили. Вона щасливо дісталася до Улянівки і на чолі великого повстанського відділу вернулася до українського війська. Опісля стала Галя на чолі повстанських гуртків. Під її командою вони розбивали большевиків, проганяли їх з рідних земель.

К Р У Т И

29.січня, 1918 р.

Ще не відгомоніли в Києві дзвони, що сповіщали світові про незалежність Української Держави, як з півночі й сходу ввійшли в Україну московсько-большевицькі війська. Українського війська було небагато, та й воно здержувало ворога на підступах до Києва. А в місті його було обмаль.

Тоді, в допомозі своїй столиці, стали студенти й гімназійна молодь. Всі добровольці, молоді віком юнаки, зібралися в Педагогічному Музеї в Києві, щоб стати на службу державі. В тому будинку відбувала свої наради Центральна Рада, верховна влада України. За одним із столиків у великій кімнаті відбувався запис до війська. Тут зареєструвалися студенти й учні, й уставившись у чвірки пішли до Костянської Школи, де приміщувався курінь, до якого щойно записалися, та Перша Українська Військова Школа, себто кадетська, чи, як називали її, юнацька школа. Тут сказали всім новим воякам, що вони служитимуть тільки для можливої оборони і вдержання ладу в місті, а на фронт не підуть.

Наступного дня почалися військові вправи. Час минав всім дуже скоро. На п'ятий день, ще зранку, як сотня спала, з фронту повернулася група кадетів Військової Школи, щоб домагатися військової допомоги на фронті. Та війська у Києві не було. Дізнавшись про труднощі на фронті, новозаснований курінь молодих юнаків зголосив свою готовість йти в бій.

Нашвидко зодягнемо всіх в однострої та узбросно, і вже другого дня цидий курінь враз з кадетами, що приїхали за допомогою, від'їхали на фронт.

Через день після від'їзду з Києва, поїзд наблизився до станції Крути. Тут військо вивантажилось з вагонів і примістилося в стаційному будинку. Триста юнаків військової школи, кілька десятків Вільного Козацтва і сотня юнацького куреня, сорок скорострелів і одна гармата становили оборону міста.

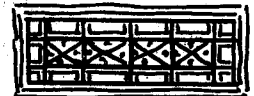
Біля десятої години наступного ранку з'явилися большевицькі війська і майже рівночасно почали большевики гарматний обстріл, сильний, та невдалий, бо стрільна падали десь далеко в полі. Натомість юнаки відстрілювалися досить влучно. Та хоч багато ворогів впало в бою, нові лави посунулися на оборонців і обхопили їх тисним ключем. Якраз в цей час Українським військам забракло набоїв. Крізь несамопитий гуркіт ворожих гармат та лоскіт скорострелів, студенти й учні пішли в наступ із порожніми крісами на вдесятеро численніших москалів. З окликом "Хай живе Україна!" наступали юнаки і гинули на полі бою в обороні рідного краю.

Одна частина лівого крила юнаків, обминувши окруження ворога, почала відступати на станцію, не знаючи, що вона вже в руках большевиків. Тридцять хлопців опинилося в полоні. Цілу добу знущалися над ними москалі, а на другий день розстріляли.

В бою під Крутами героїською смертю полягли всі юнаки. Захищаючи свою нову державу, гинули вони зі співом на устах.

Івга Шугай

=====
НЕЗНАЙОМИЙ
=====

Лісовою стежкою ішла бабуся. В одній руці тримала глечик з суніцями, у другій палицю. Іти було тяжко. Було саме опівдні, гаряче. Хоч ліс давав тінь і прохолоду, але вітер полетів на далекі поля, і ліс дрімав знеможений сонцем.

Попереду бабусі бігла, підстрибуючи, її маленька внучка, Улянка.

"Улясю, Улясю, я не здужаю так швидко за тобою!" - гукала їй у слід бабуся.

Ураз розлігся по лісі дитячий крик, повний жаху і болю:

"А - а - а! Бабусю!"

Бабуся не йшла вже, а швидко дріботіла, плутаючись у корінні дерев. Побачила, як Улянка старалася видряпатись на дерево. Дівчинка крізь плач промовила:

"Там, у траві... гадюка. Вона мене вкусила!" - і заплакала голосно на весь ліс.

Бабуся ніде не побачила гадюки, але з ніжки малої Улянки текла кров.

"Дитиночко, дитиночко" - заголосила бабуся. "От, горенько мені притрапилось".

Бабуся взяла дівчинку на руки, плач обох будив дрімаючий ліс. Бабуся так налякалася, що й не знала, що робити. Раптом побачила величезного собаку, що вискочив з гущавини. За собакою вийшов з кущів одягнений по-міському чоловік. Він не вітаючись

запитав:

"Що сталося, чого так плачете?"

Бабуся показала на ранку Улянки і тільки прошептала:

"Гадюка..."

Незнайомий більше нічого не питався. Витяг шнурок, перев'язав ніжку дівчинки вище рани, став на коліна і почав смоктати кров з рани, а з нею ї їдь гадюки. Висмоктавши їдь, виплюнув.

"Не бійтеся тепер, бабуся!", - сказав. "Ідіть спокійно додому. Дитині вже нічого не станеться".

"Пане" - шепотіла бабуся. "Як дякувати вам?"

"Добре, що впору нагодився, я не знайшов би вас так хутко, якби не мій пес. Він любить дітей. У мене також є донечка".

Незнайомий погладив усе ще перелякану Улянку по голівці.

"Ну, залишайтеся з Богом! Мушу поспішати!"

Свиснув на собаку, що нишпорив по кущах, і пішов назад у глибину лісу.

"Хто це, бабуся?" - спитала Улянка.

Бабуся мовчала, бо й сама не знала, хто був той добродій. Вона думала про те, як дістатись їм додому. Нести дитину вона не має сили. Та якось добредуть. Добре, що небезпека минула.

"Господи, слава Тобі!" молилася в душі бабуся. Коли б то якось віддячитись незнайомому".

Минуло кілька днів. На невеличкому залізничному двірці недалеко того села, де мешкала Улянка, був великий рух. Українські вояки від'їжджали на бій з ворогами.

Крізь натовп військових протискається Улянина бабуся.

"Пустіть, людоньки, пустіть!"

Вояки пропускали бабуся, робили дорогу. Думали, може, сина тут має, нехай попрощається.

Бабуся наблизилася до потягу. Тут до неї підійшов старшина.

"Кого вам треба, бабуся?"

"Ой, пана! Такого доброго пана, що мою внучечку від смерти врятував. Гадючу отрую з рани виссав".

"Що ж це за пан? Як зветься і чого ви його шукаєте саме тут?"

"Як він зветься, не знаю" - говорила бабуся. "А гадаю, що він тут, бо бачила, як його здоровенний собака тут бігав. От і приготувала гостинця тому добродієві. А то боюся, що поїде, а я навіть дякую не сказала.."

"Собака?..!" - роздумував старшина. Та раптом бабуся скрикнула:

"Ось він! Пане, пане!!" - і хутко побігла до добродія і, витягаючи зза пазухи невеличкий клуночок у білій хустинці, промовила:

"Пане, візьміть. Це від Уляси. Ви ж її від смерти врятували".

Сотки очей дивились на бабуся, а вона не знала, що незнайомий пан з псом, це Головний Отаман Українських Військ, Симон Петлюра.

Отаман Симон Петлюра вів до бою Українські полки проти московсько-більшевицького наїзника. А коли вороги зайняли Українську землю, тоді Отаман Петлюра поїхав на далеку чужину, щоб

там боронити добру славу українського народу.

Улянка знала тепер, хто врятував її від смерти. Знала і молилася за нього.

А ондго дня прийшла страшна вістка на Україну. Вістка про те, що далеко від рідного краю, в місті Парижі, у Франції, вороги України вбили Головного Отамана.

Улянка гірко плакала. Плакала і молилася за душу великого борця за волю України, Отамана Симона Петлюру.

С.О.Вільха

ОСТАННІЙ з БАЗАРЦІВ

"І де той Грицько дівається?" - сердито спитав батько. "Така вже пізна година, а його ще немає в хаті".

Мати оглянулася. Коли побачила, що батько справді сердитий, не відізвалася ні словечком.

Батько насуплено ходив по хаті і роздумував щось. Вогонь у печі палахкотів і голосно тріскали сухі дерева. За вікном гуляла хуртовина.

"Ну, та й зима цього року, зима!" - обізвалася мати. "Ще й грудня немає, а тут уже такі великі сніги і морози. Де ж хто таке пам'ятає? Якби не ті морози та сніги, хто зна, чи не вдалося б тим повстанцям Тютюнника пробитися через большевицькі за-сідки".

Зітхнула важко. Пригадала собі, що розповідали вчора сусіди: усіх їх зігнали большевики силоміць придивлятися до розстрілу повстанців у Базарі. Вивели повстанців безборонних, побитих, з повідморожуваними ногами й руками. Всі йшли поважно і достойно. Ні один зойк не впав з їхніх уст, хоч рани пекли вогнем, а відморожені ноги ледве воліклися. Деякі навіть всміхалися гордо. Большевики казали викопати велику, спільну могилу і над нею вбивали геройських повстанців сворострілами. Якийсь комісар обіцяв їм життя, як лише пристануть до большевиків. Та повстанці не погодились. Вмирили гордо з окликами "Слава Україні!", так, як припало лицарям... Тому два дні назад...

Втерла сльозу, що покотилася по її обличчі. Пригадала собі покійних синів Петра й Данила.

"А чи ти чула?", - промовив батько, "що один з повстанців, ранений вирвався уже з ями і втік поміж народ. І не дали його люди назад большевикам. Хотіли його там добити, але люди оборонили. "Не дамо його, бо він вже з того світу вернувся", говорили.

Мати слухала і кивала жалібно головою. В хату ввійшов Гриць.

"Де ти плутався?" - сказав гостро батько.

"Та я..." - почав збентежено Гриць. "Я ходив ...лише в столу".

"Та й аж так довго там барився?" - недовіряв батько. "От ти краще не крути, а говори правду!" - уже гукнув люто.

Грицько зам"явся і не знав, що сказати.

"Кажі!" - крикнула й мати від печі.

"Направду був в стодолі", повторив твердо Гриць. "Але ще з кимось!"

Батько здивовано глянув і підійшов до сина.

"З ким?" питає, дивлячись у його сині очі.

"Але нікому не скажете?"

"А це що таке?" аж сплеснула в долоні мати. Підійшла до Грицька й ухопила за руки. На руці була засохла кров.

"Кажі, що там таке?" вже м'якше промовив батько.

"Я привів учора ввечері одного раненого, що втік від большевиків. Ходив тепер до нього, бо ж він увесь день нічого не їв. Несив їсти. Він такий, тату, нещасний!" оповідав Грицько.

"А чому ж не вхату, а в стодолу?" спитала мати.

"Бо ж я не знав, чи схочете його приймати, коли його червоні шукали. Каже, що він втік з могили".

В хаті стало тихо. Батько дивився на дрібну постать сина, що стояв перед ним.

"Веди мене до нього" - коротко сказав і накинув на плечі стару військову шинелю.

Грицько затуляв шапку і швидко побіг попереду. Мати стояла серед хати і скрестивши руки боязко дожидала їх. Щойно тепер пригадала собі, що сьогодні Грицько не хотів їсти обіду. Казав собі приховати його на вечерю. Глянула в піч і не знайшла нічого. Значить, узяв, не з"їв, поніс тамтому.

За добрих декілька хвилин повернулись назад. Батько вів під руку молодого, худорлявого чоловіка, що спирався на нього всією вагою. Попереду йшов Грицько. Очі його горіли втіхою.

"Він буде у нас!" - гукнув уже з порога до матері. "В стайні таки дуже холодно!"

Батько примістив раненого на лаві й швидко подався на кінець села за старим знахарем.

Прийшов дід знахар, оглянув рани й сказав:

"Рана в грудях тяжка, але ти молодий, виздоровієш, а ті на руках нестрашні." Потому став прикладати якісь масті.

Ранений швидко заснув. Віддихав важко. Грицько щохвилини підходив до нього і допитливо зазірав. Батько мовчки сидів кінець стола і, підперши голову, думав.

"Грицю", промовив тихо до сина. "Ходи но сюди".

Хлопець підійшов нечутно.

"Чи ти знаєш, хто він такий?" - спитав батько.

"Та з тих повстанців, що прийшли тут битися з большевиками. Він мені казав: Привів їх отаман Тютюнник. Всіх розстріляли, лиш він один врятувався, вже з могили."

Ранений Артем швидко приходив до здоров'я. Вечорами саджав Гриця коло себе і розказував про своє життя, про бої Українських військ з большевиками, про славний Київ. Сині Грицеві очі горіли палким вогнем, а серце у грудях тужило за великими боями з ворогом.

А коли сонце вже гріло і наливалися жита, Артем прощався з Грицевими батьками і хлопцем, дякував їм за рятунок, а Гриця цілував у голову і наминав:

"Не забудь, Грицю, що ти маєш стати українським вояком. Так, як твої брати, Петро й Данило".

Аж за село виводив його Гриць, а коли він ховався вже в золотих житах, кликнув за ним:

"Я не забуду, Артеме, не забуду! Ти ще вернешся і разом і разом будемо бити червоних!"

х - знахар: чоловік, який розуміється на зіллі і ним лічить хворих.

ПТАШКИ В КОРОБЦІ

М. Маморський

"Чому так рано встаєш з постелі? Чому не спочиваєш?" - питався Вартоломій Шевченко свого брата Тараса, коли той, вернувшись із заслання, приїхав з Петербургу

до нього в гостину.

"Не можу йнакше", відповів Тарас. "Сам знаєш, яка бо - жественна краса, коли прокидається день, а за Дніпром сходить сонце в усій славі своїй. На те ж я й приїхав у мою Україну, щоб на милуватись нею, наситити серце красою її чудової природи..."

І найближчого ранку Тарас знову схопився з ліжка рано - раненько, взяв свій альбом з малюнками, олівці і пішов у недалекий сад.

Вітер тихенько повівав. Десь у гаю чародій-соловейко ранньою піснею зустрічав сонце. Мріяли в далечині степи - лани, у ярах синіли ставки, обтикані зеленими вербами. А далеко на обрії, де небо сходиться із землею, стояли рядами тополі, мов сторожа. Чудова українська природа, мов вродлива дівчина, вмивалася росю.

І пригадав собі Тарас своє недавнє заслання на чужину, руді-руді, але червоні степи над Каспійським морем та свої щоденні молитви до Бога, що б не дав загинути в неволі, щоб дозволити ще побачити голубі степи України, мережані нивами-ланами, високими могилами, темними лугами. Вислухав Господь його гарячих благань, повернув його із сірих солдатських казарм між людей, між друзів, а оце тепер Тарас уже кілька тижнів гостює у брата на українській землі, роздивляється де б купити клаптик ґрунту, поставити хату, розвести садок і дожити віку серед рідних, дорогих людей.

Аж ось і сад - мета недовгої Тарасової мандрівки. Привітно простягає поетові кучеряве гілля, на якому самоцвітами горить роса. Шебечуть пташки, пахнуть квіти. Рай! - Тарас зупинився і повними грудьми вдихнув свіже вранішнє повітря. Кругом так тихо, святково і самотно....

Але ні - під садом видно якусь людську постать. Тарас радий, що можна буде з кимсь обмінятись бодай кількома словами.

Стежкою попід сад іде невеликий хлопчина. В руках у нього дерев'яна коробка з виверченими в стінках дірками.

"Здоров, козаче!" - вітає його Тарас.

Хлопець несміливо зняв шапку, поздоровкався. З недовірям подивився на Тарасів альбом і на його напівпанське вбрання. Тарас зараз догадався, що це кріпацька дитина.

"А що це в тебе в коробці?" - нав'язує розмову Шевченко.

"Пташки", відповідає хлопець.

"Де ж ти їх узяв?"

"Спіймав у сільце!"

Щось затріпалось, забилося у коробці. У Шевченка ледви помітно стягнулись брови.

"Ану, покажи!"

Хлопець підняв вічко коробки. Показались два пташині дзоби і дві пари зляканих оченят. Побачивши синє небо, пташки стрепенулись і випурхнули з своєї в'язниці, але втекти їм не пощастило - вони зависли в повітрі на ниточках, що були прив'язані до їх ніжок. Тільки крильця тріпались безпомічно....

"Хороші!" промовив Шевченко, а потім додав: "Бідні пташки! Що ж ти з ними робитимеш?"

"Продам", заявив хлопець.

"Продай мені! Я куплю..."

Хлопець радо погодився. Скоро домовились про ціну. А втім і торгуватись не було треба, бо здивований хлопець побачив, що чудний незнайомец дає йому тричі стільки грошей, скільки платили інші. На radoшах він передав пташок Тарасові разом з коробкою і на відхіднім запитав:

"Завтра я, може, знову матиму парочку. Чи купите?"

Тарас всміхнувся. "Напевно, сину! Але ти не лови пташок. Шкода труду. Я щодня купуватиму в тебе парочку з тих, що літають на волі".

Хлопчина аж рота розкрив із здивування.

"А це ж як?"

"Ось зараз побачиш", відповів Тарас, відрізав нитки і, звільнені пташки, цвирінькнувши з несподіваної радости, знялися вгору та й зникли в безодній блакиті.

"Гляди ж, чорнявий, не забудь нашого договору!", сказав Шевченко і зник у гушині саду, де він цілі дні залюбки малював.

На другий день уранці хлопчина пас корови недалеко саду і вигравав на сопілці. Тарас побачив його і гукнув:

"А йди сюди, хлопче! Я куплю в тебе оці дві пташки, що саме тепер перелітають з поля в сад."

Хлопець підійшов ближче.

"Дядьку", сказав з проханням в голосі, "прийміть назад ті гроші, що я їх узяв від вас."

"А чому", зацікавився Тарас.

"Я ловив пташок у неволю, а ви викупили їх на волю. Я

сказав про це матері, і вони розповіли мені казку про Волю й Неволю. Тепер я вже знаю... Я більше не ловитиму пташат..."

Підняті брови дядька Тараса лагідно опустились, а на лиці з'явилася добряча усмішка. Він підійшов до хлопця і м'яко поклав руку на його плече.

"І ми, сину, з тобою, і мільйони наших братів, є тими пташами, що їм вороги поскручували крила й держать у залізній клітці. Але ми не перестанемо тужити за сонцем і за вільними просторами. Ми будемо боротися за наше визволення сто, двісті, триста літ, аж поки його не досягнемо!"

Від того часу Шевченко ще кілька разів зустрічав хлопчину, але ніколи не згадував йому про купівлю пташат, навіть тих, що літають у повітрі. Розумів, що хлопцеві це було б прикро. Замість того, щедро частував його бубликами і цукорками, а перед від'їздом на прощання подарував йому гарний капедюх.

=====

ДРУЖБА МИКОЛИ З ПІСНЕЮ

=====

"Відложи книжки, Миколо, бо час тобі братися до музики", промовив учитель.

Микола слухняно замкнув зшиток, поскладав на полицю книжки і подався до вітальні, де в кутку біля вікна стояв великий, старий фортепіан. Після приватних лекцій, які діставав він у своєму домі від учителя, Микола залюбки сідав на чорній лавочці і бігав пальцями по старих клявішах. Це було його найбільш улюблене заняття. Граючи він забував про свої завдання, які одержав під час лекцій з математики, української мови і навіть природи, яку дуже любив. Музика переносила його на своїх крилах в інший світ, і він грав нерозумно довго аж в хаті зовсім стемніло.

Мама Миколи теж грає на фортепіані. Це власне вона зашепила в душі сина любов до музики. При її допомозі Микола скоро зацікавився з працями музиків світової слави і віддавав їх з такою легкістю немов справжній мистець.

Бабуня Миколи була гордою за свого внука, бо теж любила музику й пісню. Вона часто скликала до свого дому сільських дівчат, де вони шили, вишивали та виконували іншу домашню працю, при чому співаючи. Микола залюбки прислухувався чудовим мелодіям народних пісень і собі їх підспівував.

До вітальні увійшла мама.

"Миколо" - промовила, "сьогодні кінчається тобі дев'ятий рік життя. Ходи до їдальні, там где тебе ціла родина!"

Здивований Микола подався за мамою до їдальні. Тут, біля великого стола сиділа вся рідня. На привітання Миколі понеслося грімке "многая літа". Сівши за стіл біля батька Микола з великої несподіванки навіть їсти не міг. А мама подавала всі його улюблені страви. Накінець принесла великий торт і поставила його на

столі перед сином. Миколі аж очі засвітилися. Він подякував мамі і всій родині за гарну несподіванку і, з великим захватом, взявся їсти торт.

Довго гуторили і жартували між собою гості. Над вечір микола перепросив всіх присутніх і вийшов на прохід в сад.

Надворі сіріло. Легкий вітерець колихав віттям сонних дерев і лоскотав ніжне личко хлопця. Зі сторони хати полинула мелодія старої української гагілки.

"Це, мабуть, мама грає", подумав микола й сів на лавку під розлогою вишнею.

Нараз мелодія, що линула здалека, набрала сили, стала дужа і могутня. Видалось йому, що сад і все довкілля просякли нею, що чарівні тони виринали з кожного дерева й куща.

Микола здивовано глянув довкола себе. На стежці, що вела з саду до хати, побачив дівчину. Ішла вона легкою ногою, немов би землі не торкалася. Синявий серпанок огортав її молоде тіло. Довгі золоті коси звисали аж до землі. Голову прикрашував вінок з пільних квітів. В руках держала кобзу.

Хлопець стрепенувся на вид незнамої гості. Дівчина приблизилася до нього, усміхнулася і лагідним голосом заговорила:

"Здоров, Миколо!"

У відповідь їй хлопець тільки головою кивнув.

"Тобі здається, що ми собі чужі", промовила знову дівчина, "та ти й я вже давно знайомі... Я є Пісня..."

Микола кинув недовірливий погляд в сторону своєї гості, але не перебивав її розмови.

"Я є Українська Пісня", продовжувала вона, "з якою твої предки вирушали в бій, яку співала тобі над колискою мама. Я століттями розбуджувала оспалі людські серця й була окрасою життя. - Я є старинна, як наша історія і нова як пупляшки на деревах весною".

Микола з дива не міг слова промовити. Пісня зрозуміла його збентеження і тому заговорила знову:

"З твоїми предками я ходила сотні літ, а тепер хочу побрататися з тобою й піти з тобою в світ."

"Як же мені брататися з піснею?" - подумав збентежений хлопець. "Та ж, прецінь, пісня - не людина... Браталися з собою козаки, вірні приятелі, але чи ж можна зав'язати дружбу з піснею?"

На небо викотився місяць. В його сяєві дівчина - Пісня видавалась ще більш приманливою і рівночасно таємничо-загадковою.

Миколу огорнув страх. Він безрадно став терти очі, немов би хотів прогнати від себе сон-яву. Та пісня не зникла. Вона стояла близько біля хлопця, привабливо усміхаючись. Ціле довкілля дзвеніло нею. Кожна гілка дерева і гін весняної трави були насичені її чарівними тонами. Затикаючи руками вуха Микола швиденько побіг стежкою до хати.

"Що мені робити?" - думав він, зачиняючи за собою двері. "Чи розповісти мамі про цей дивний випадок? Та ні, бо не повірить і ще сміятися буде. Сьогодні закінчився мені дев'ятий рік життя; я вже не дитвак, а такі казки вигадують тільки діти".

Та думка про з'яву дівчини - Пісні не давала йому спокою. Він виразно бачив її струнку поставу, дивну одіж і золоті коси. Він мріяв доторкнутись пальцями струн кобзи, яку тримала в руках.

Його погляд впав на старий фортеп'яни, що стояв в куті біля вікна. Він швиденько підійшов до нього і жадними пальцями побіг по

клявішах. З під його рук линули чудові тони, які він з захопленням став списувати на музичному папері. Час минав скоро - скоренько, і Микола незчувся, як минула північ. Десь над ранком застала мама при фортеп'яні свого сонного сина. Біля нього, на розкинутих паперах лежав списаний його перший музичний твір, побудований на мотивах української народньої пісні.

Дорогі Новачки й Новаки!

Хлопець про якого розказувала я вам - це великий український композитор, Микола Лисенко. Ще малою дитиною він подружився з Піснею а пізніше присвятив їй ціле своє життя. Він списував народні мелодії, опрацьовував їх для хорів, які теж сам провадив. Микола Лисенко полюбив українську пісню всім серцем.

По закінченні студій він виїхав до Німеччини в місто Ляйпціг, яке було тоді одним з головних центрів музичного життя Європи. Навчання в Ляйпцігу дало Миколі Лисенку основні підстави для пізнішої його музичної творчості. Саме там він написав великий твір "Заповіт", до слів Тараса Шевченка.

Повернувшись в Україну, Микола Лисенко став працювати в Києві, як професор педагог музики й композитор. Він гуртував біля себе українську молодь, диригував хорами і цим способом старався заціпити молоді любов до рідної пісні, нав'язати між ними дружбу.

Микола Лисенко komponував музику до творів багатьох українських поетів, як також написав цілий ряд українських опер, як ось: "Різдвяна Ніч", "Тарас Бульба", "Наталка Полтавка", "Чорноморці" й опери для дітей: "Коза Дереза", "Зима й Весна" і "Пан Коцький".

Не лише в Києві був відомий Микола Лисенко, його знала ціла Україна й Європа.

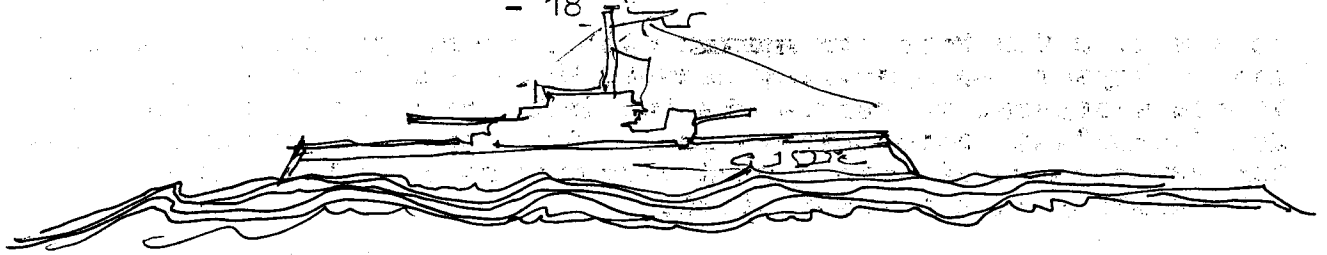
Дружбу з піснею, яку зав'язав у своєму дитячому віці, продовжував він гідно аж до своєї смерті.

ЗАЛИШКИ ЗОЛОТИХ ВОРИТ - ГОЛОВНОЇ
БРАМИ ЧЕРЕЗ ЯКУ ВІЖАЖАЛОСЯ ЗА
КНЯЖИХ ЧАСІВ ДО КИЄВА.

ВУЛИЦЯ В КИЄВІ

ЧОРНОМОРСЬКА ФЛЬОТА

Після програного бою гетьмана Івана Мазепи з Москвою 1709 року під Полтавою та упадку Української Козацької Держави, Чорне Море, так як і вся східня Україна, були загарбані москалями.

До визвольних змагань, які почалися в 1917 році приєдналася також Українська Чорноморська Фльота. Вже осінню 1917 р. багато кораблів вивісило українські прапори на знак, що вони і Чорне Море належать Україні. Бачучи, що українці хочуть унезалежитися від московського війська, москалі почали свій наступ, щоб цей рух українського війська знищити. Частинно це большевикам вдалося, однак не зовсім. Українські морські війська були сильні і не піддалися большевикам.

Коли українські сухопутні війська, з доручення української влади, вмащували та здобули Крим, тоді команда Української Чорноморської Фльоти дала наказ знову піднести українські прапори на знак поєднання з українською армією.

29. квітня 1918 р. в гарний сонячний день майже вся Чорноморська Фльота зібралася в Севастополі. З корабля "Юрій Побідоносець", де урядовав головний адмірал фльоти, залунав наказ:

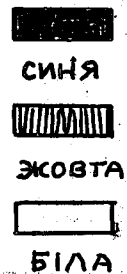
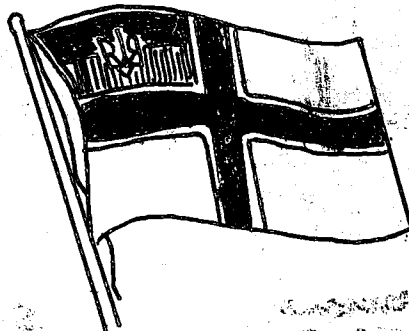
"Фльоті підняти український прапор!"

Поспадали вниз червоні стяги, вгору дружньо піднялись і весело замаяли на щоглах українські синьо-жовті прапори.

Весело забилися серця свідомих українців, свідків цієї важливої історичної події. Заграли сурми. Це Україна віталася зі своїм рідним морем. Море втішалось, побачивши рідні прапори, яких не бачили вони від козацьких часів.

Українські порти:

Севастопіль
Одеса
Миколаїв
Херсон

Вірши

Пісня Рідної Землі

Українські діти все співати люблять,
Мов в саду вишневім птиці на весні;
Рідні звуки пісні пестять і голуб"ять
Українське серце в дальній чужині.

Пісне незабутня, пісне рідна, мила!
Хоч ти давня, - гарна, вічно молода,
В тобі віщі чари, і краса, і сила,
Ти немов цілюща в джерелі вода.

Хто тебе співає, не забуде мови,
Мови славних предків, прадідів, батьків,
Ти йому приносиш рокіт хвиль Дніпрових,
І ланів пшеничних молитовний спів.

То ж сяй між нами, пісне, квітко - зоре,
Щебечи нам ніжно пташкою в гіллі,
Понад сірі гори, понад синє море,
Принеси нам подих рідної землі.

+ + +

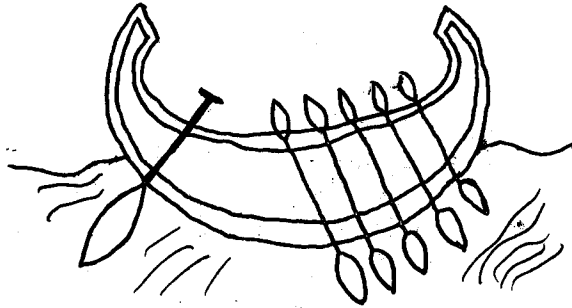
На Софійському Майдані... /уривок/

На Софійському Майдані рожевіє ранок.
Зайнялась промінням булава Богдана.
Безлюдно, тихо.
Лиш пророчо мріє,
Мріє майбутнім давній храм Софії.
У повітрі знов бринять Універсали,
Що їх читатимуть так, як колись читали:
- "Правда і воля від Сяну до Дону!"
І світ задрижить під ударами дзвону.
Ще мить... Вийдуть із домів у школу діти.
Привітає їх незнаний вітер.
І пеститиме невидана туга -
На київських горбах, у київських яругах...
Ще мить... На майдані майбутнє дзвенить.
Наливається в душу дитині
Ще лиш хвилинка! -
І прорветься, як весною ріки:
- Самостійна, Соборна - навіки!

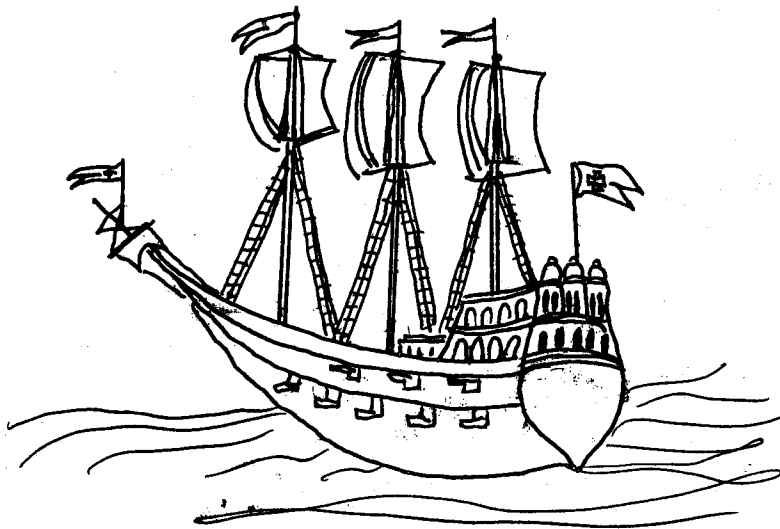
Леся Храплива.

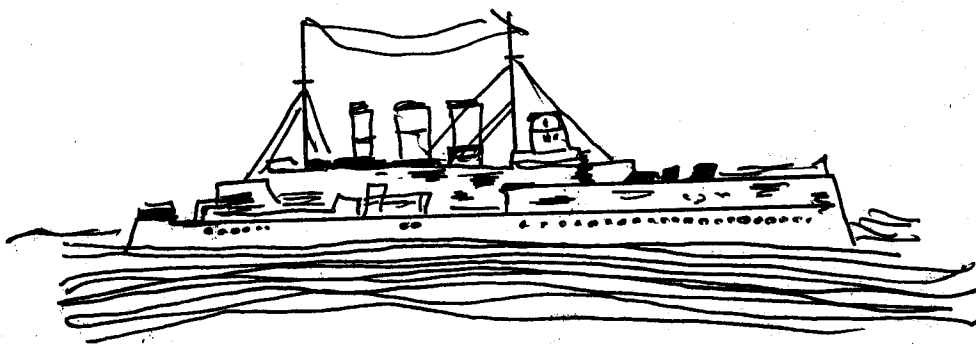

ВОЕННИЙ ЧОВЕН
КНЯЖИХ ЧАСІВ

ЗАПОРІЗЬКИЙ
БАЙДАК

ЛІНІЙНИЙ КОРАБЕЛЬ "СВ. ІВАН ЗОЛОТОУСТИЙ"

Гаряче сонце висить над садочком,
Між вітами цвірінькають пташки -
Навколо дядька дівтора віночком,
А дядько їй розказує казки.

Кругом так тихо, так сонливо стало...
І повільніш уже пливуть слова,
До дядька сон скрадається помалу,
І хилиться додолу голова...

Та діти знають: він не спав до ранку,
Всю ніч ходив від хати до воріт,
Дививсь на зорі, на красу світанку,
На цей чудовий дивний Божий світ.

Заснув Тарас - той добрий, милий дядько,
Що так безмірно любить дівтору.
"Ш-ш-ш! Цитьте лиш! Навшпинячки громадка
Біжить за сад продовжувати гру.

Бо у дітей із дядьком є умова:
Як він засне, то всі вони без слова
В леваду геть із саду утечуть,
Ще й бублики з собою заберуть.

Стоять собі дерева у садочку,
Там сміх затих, не гомонять слова -
Під грушею у тіні, в холодочку,
Тарас Шевченко тихо спочивав.

Р.Завадович.

ТАРАСИК

Жив колись на Україні
Хлопчик на імя Тарас.
Жив не так, як всі ми нині:
Був кріпак, овечки пас.
Пестошів, забав дитячих
Наш Тарасик не зазнав.
Іграшок не мав ніяких
І матусі він не мав.
Але мав зате хлопчина
Друзів гарних, пастушків.
Серед них Оксанка ніжна
Найдрібніша від усіх.
Раз якось у спеку літню,
Як овечки збились в гурт,
Він читав святу молитву,
Що мов пісня, лилась з уст.
І так любо йому було
І так радісно в ту мить,
Наче мама пригорнула
І до Бога з ним летить.

Але радість, пишна квітка,
Зникла враз, як і прийшла.
І сказав Тарас - сирітка:
"Нікого в мене нема..."
І дитячі щирі сльози
З очей хлинули нараз,
А Оксанка при дорозі
Плоскінь брала у той час
Та й почувла. Підійшла,
Тарасика привітала
Сльози витерла гарненько,
Заирнула в оченята та й поцілувала.
Все розвіялося миттю:
Кривда, горе і жалі.
І, за ручки взявшись, діти
Овець погнали до води.
А коли Тарасик виріс,
Малярем, поетом став,
Він згадав Оксанку ніжну
І про неї віршик склав.

М.С.

Загадки і Приповідки

ЗАГАДКИ

Коло церкви має хату,
Ще й високу мов палату.
Всіх до церкви він скликає,
Але сам там не буває. /ДЗВІН/
/Показати дітям дзвінницю Софійського Собору в Києві./

З північних сторін мандрую-впливаю,
Цілу Україну бачу, оглядаю,-
Відвідаю міста, що славні давниною,
І Київ наш осяяний красою.
Як Запоріжжя і Херсон пройду,
У Чорне Море шлях свій я веду. /ДНІПРО/

Чим кінчається літо і починається осінь? - Це добра загадка після гри "Слова", поданої у цьому числі. /Буква "О"/

Що у світі найшвидше? /ДУМКА/

ПРИПОВІДКА

Чесне діло роби сміло.

Згода буде - незгода руйнує.

Маленька праця краща за велике безділля.

Хто з Богом - Бог з ним.

Кому Бог допоможе, той все перемає.

Гри

1. ГРИ В ДОМІВЦІ

Б у д у є м о р е ч е н н я : /для старших дітей/

Дві групи стають біля себе рядами. На кілька кроків перед кожним рядом на кріслі чи на столику картка паперу й олівець. На знак - перші в рядах вибігають, пишуть на картці якесь слово і вертаються до ряду, доторкаючись по дорозі наступного в ряді. Так біжуть всі за порядком і додають свої слова, щоб цілість утворила якесь речення із змістом. Виграє ця група, яка зложить найкраще речення.

Ч и з н а є ш ц ю п і с н ю :

1. Виховник співає перші стрічки п'яťох пісень. Новаки мають за-пам'ятати порядковість і виписати назви цих пісень у даному порядку./Молодші новаки зголошують назви братчикові на ухо/.
2. Виховник вистукує ритм званої новакам пісні. Діти прислухують-ся. Хто найскорше і правильно відгадає назву вистуканої пісні, одержує хрестик. Хто найбільше відгадає?

Мандрівка по Україні

Виховник пише на карточках відомі новацтву назви міст, рік чи областей України і заховує їх в домівці або означеному просторі лісу, парку, поляни і т.п.

Новацтво вирушає в подорож по Україні /по означеному просторі шукає за карточками/. Хто знайде карточку, мовчки сідає біля виховника. Коли вже всі сидять з карточками, виховник запитує кожного, де він бував на Україні. Новак не називає місцевости, яку прочитав на карточці, тільки описує її, як виглядає, де лежить, які має історичні пам'ятки і т.п. Інші учасники гри відгадують дану область, місто, чи ріку.

С л о в а р

Новаки сидять в крузі. Братчик говорить якесь слово, нпр.: ХАТА. Новак, що сидить біля нього, має сказати слово, яке починається тою самою буквою, якою закінчується це слово, яке сказав братчик, нпр. АДАМ. Другий новак каже нпр.: МУМС, третій: САД і т.д.

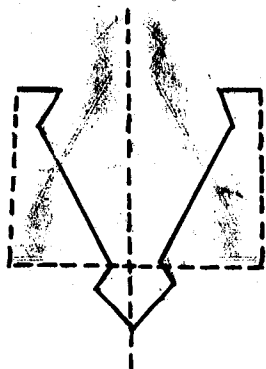
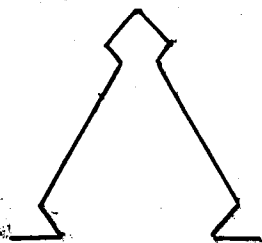
Зміни: Поділити новаків на дві групи. Кожна група одержує аркуш паперу з написаним словом. Перший новак пише якесь слово, що починається тою самою буквою, якою закінчується слово записане на папері. Виграє та група, яка найскорше передасть папір з правильно записаними словами виховникові.

Заввага: Слів не можна повторяти.

Х т о з н а є?

Ділимо дітей на дві групи і уставляємо в ряд. На кілька кроків перед кожним рядом, на кріслі чи на столику, кілька карточок на яких записані події, про які діти повинні знати /добре мати 2 карточки більше як є в групі дітей/. Нпр. "4-ий універсал", "Злука українських земель", "Піднесення прапору на Чорноморській Фльоті" і т.п. На знак, перші в рядах вибігають, вибирають одну карточку і пишуть під подією дату. Нпр. 4-ий Універсал - 22.січня 1918 р. Так біжать всі за порядком. Виграє та група, що найскорше і найправильніше вив'яжеться із свого завдання.

Т Р И З У Б

Дорисувати до фігури 4 лінії так, щоб з неї вийшов тризуб.

Дзвони в Україні

Задзвонили срібні дзвони в Україні.
Аж по світі по широких стало чути:
"Зустрічайте воскресення день! Від нині
На вік-віки Україні вільній бути!"

Зашумів відвічний Київ прапорами,
Розлилась народу повінь по Подолі,
На майдані на Софійським з корогами
Зустрічала Україна свято волі.

Задзвонили срібні дзвони в Україні,
Аж по світі по широких стало чути,
Що не нарізно, але в сім'ї єдиній
Український славний нарід хоче бути!

Україно, нездоланна віща Мати
Володимира, Богдана і Тараса!
Бог Тобі призначив жити, не вмирати,
Бути світові і захист і окраса.

І хоча ще не скінчилися смутки-болі,
І страждання не минулися останні,
Не заступлять чорні хмари сонця волі,
Що промінням розцвітає на світанні.

Бо про те, що наша правда не загине,
Що бажання наші в пути не закути,
Задзвонили срібні дзвони України,
Щоб по вік було по всьому світі чути!

Володимир Переяславець

+ + +

Тарас - Приятель дітей

Стоять собі дерева у садочку,
Цвітуть квітки і стелиться трава,
А там, під грушею, у холодочку,
Тарас Шевченко спочива.

За тином видно Галочку й Оксанку,
Прийшов Петрусь і сів на перелаз:
"Добрідень, дядьку! Ми оце від ранку
На казку ждем і виглядаєм вас!"

Всміхнувсь Тарас, поглянув на громадку,
До себе кличе хлопчиків, дівчат, -
Він їм себе дозволив звати дядьком
І з ними грається, мов рідний брат.

"Ідіть, ідіть до мене, ластівята!
Із вами завжди радісно мені -
За те, що ждали, буде добра плата:
І казочка і бублики смачні".

Сірий Орел Орест.

П'ЯТДЕСЯТЬЛІТТЯ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ
/НОВАЦЬКИЙ ЗМАГ/

ПІДГОТОВКА: Перед змагом слід подбати, щоби новаки були познайомлені з матеріалом, який перевірятимемо на змагу. В самий день змагу, перед його початком, слід позначити трасу знаками мандрівника /траса у формі лінії/.

ВИРЯД: "Готуйсь" ч.1/31/, січень 1957 і ч.1/72/, січень 1962.
Рисунковий папір. Олівці. "Збірник гор для дітей новацького віку".

1. **ВІДКРИТТЯ:** Збірка в лаві й звіт. Привіт "Готуйсь!"

2. **ЗМАГ:** Вихідний пункт - виховник випускає кожний рій що 15 хв. Зайняття для тих роїв, що чекають на свою чергу:

а/ **Розповідь:** "Сторінки слави".

Пам'ятний і славний день 22-го січня в історії українського народу. У цей день 1918 року столиця України Київ сповнилася радісним і щасливим гомоном: у церквах дзвонили дзвони, а на великій площі перед собором св.Софії зібралися тисячі народу. Грали оркестри, маршували колони українського війська, маяли прапори. Сповнялася давня мрія українського народу: впала московська царська влада і Україна проголосила себе самостійною, ні від кого не залежною вільною державою. А через рік, у той же самий день 22 січня, на цій же площі св.Софії в Києві проголошено злуку всіх українських земель в одну спільну Соборну Українську Державу. Тоді об'єдналися разом Західня Україна із Наддніпрянською Україною, щоб спільними силами в одній державі обороняти свою волю від ворогів - москалів і поляків, щоб міцнів і розвивався український нарід, щоб мав свою владу, своє військо, свої гроші, свої школи. День 22 січня 1919 року - це один з найкращих і найсвітліших днів історії України. І хоч вороги таки знову перемогли і поневолили український нарід і хоч сьогодні знову панує в Україні московський більшовизм, пам'ять про великі й щасливі дні волі ніколи не загине в українському народі. Кожного року святкуємо урочисто пам'ятний день 22 січня. Святкують цей дент і українські діти, бо вони всім серцем люблять далеку, але рідну землю своїх батьків і дідів - славному Україну.

б/ **Гра:** "Бережи предмет!"/"Збірник гор для дітей новацького віку", стор.36/.

в/ **Пісня:** "Хлопці, Алярм!" /Пластовий співаник/

Хлопці, алярм!
Гей вставайте!
Вже найвищий час!
Наступають
На три шляхи
Вороги на нас!

г/ **Герби українських земель:** Показати герби в "Готуйсь" ч.1/31/, січень 1957, стор.10, - та пояснити їх.

г/ **Гра** "В'яжи швидко" /Збірник Гор, стор.37/.

д/ Пісня: "Ой, видно село"
Ой, видно село,
Широке село під горою.
Ой, там ідуть стрільці
Січовії стрільці до бою.

Іде, іде військо крізь широке поле -
Хлопці ж бо то, хлопці, як соколи!
Ха-ха, ха-ха, ха-ха-ха-ха-ха-ха! Гей!
Дівчино, рибчино, чорноборивко моя,
Вийди, вийди, подивися чим скоріше до вікна!
Хлопці ж бо то, хлопці, як соколи!

е/ Гра: "Сліпий стрілець".

Наземлі лежить предмет. Один з грачів стає при ньому й відмірює вісім кроків від нього в якунебудь сторону. Другий новак зав'язує йому очі, повертає ним кілька разів і відступає на бік. Сліпий стрілець іде в тому напрямі, в якому думає знайти предмет, стати перед предметом і прутком, що його дістав до руки, вдарити предмет згори. під час шукання за предметом ніхто з новаків не сміє йому нічого підказувати. Удар може виконати три рази.

є/ Пісня: "Ой, у лузі червона калина"

Ой, у лузі червона калина
Похилилася,
Чогось наша славна Україна
Зажурилася.
А ми тую червону калину
Піднімемо,-
А ми нашу славу Україну
Розвеселимо.
Маширують стрільці січовії
На кривавий тан,-
Визволяти братів українців
З московських кайдан.
А ми наших братів українців
Визволимо,-
А ми нашу славу Україну
Гей, гей, розвеселимо!
Як повіє буйнесенький вітер
З широких степів,
То прославить по всій Україні
Січових Стрільців!
А ми тую стрілецьку славу
Збережемо,-
А ми нашу славу Україну
Гей, гей розвеселимо!

I. пункт: Розпізнати світлини в "Готуйсь" ч.1/72/, січень 1962, ст.4-5

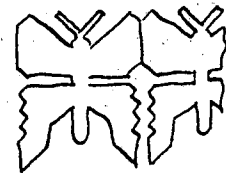
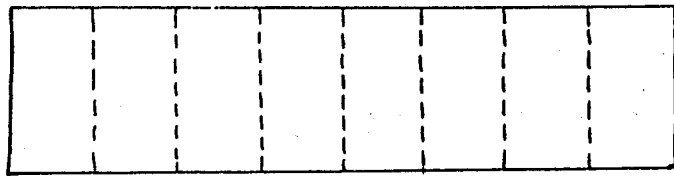
II. пункт: Заспівати довільну стрілецьку пісню.

III. пункт: Перенести нічю вістку про злуку українських земель /із зав'язаними очима, за мотузком, розтягненим між деревами/.

IV. пункт: Нарисувати сцену на Софійській Плащі в дні 22.І.1919 р.

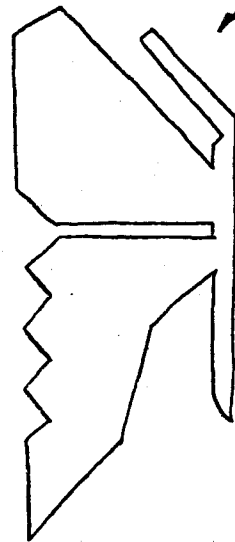
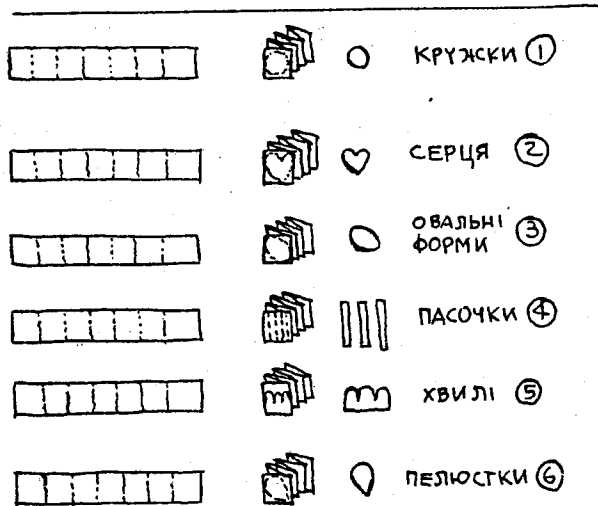
МЕТЕЛИКИ

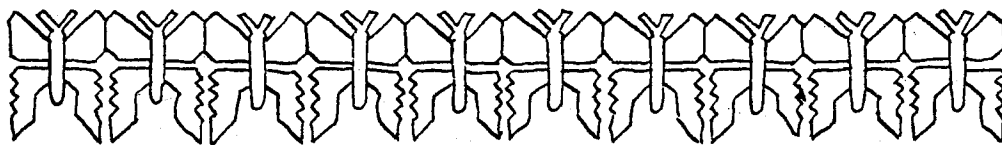
ПАСОЧОК ПАПЕРУ
ЗІГНУТИ ПО ПЕРЕРИВАНИХ ЛІНІЯХ

ВІДРИСУВАТИ
ПОЛОВИНУ
МЕТЕЛИКА
ЯК ВНИЗУ

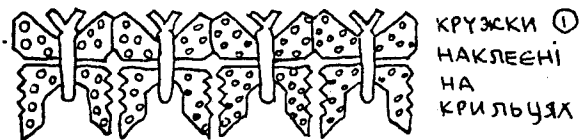
ВИГЯТІ ТА
РОЗЛОЖЕНІ
МЕТЕЛИКИ

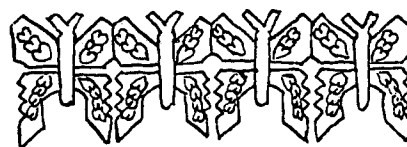
ВЕЛИЧИНА
ДОБРА ДЛЯ
ВІДРИСУВАННЯ
І ВИТИНАННЯ

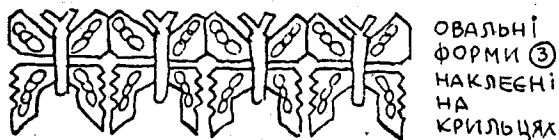
РЯД
ВИГЯТИХ
МЕТЕЛИКІВ

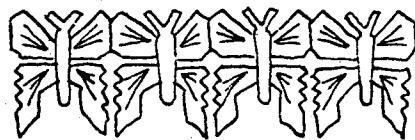
КРУЖКИ ①
НАКЛЕЕНІ
НА
КРИЛЬЦЯХ

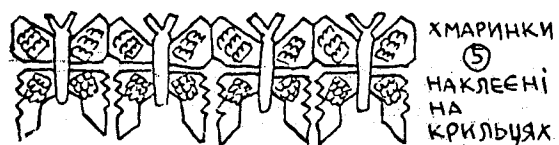
СЕРЦЯ ②
НАКЛЕЕНІ
НА
КРИЛЬЦЯХ

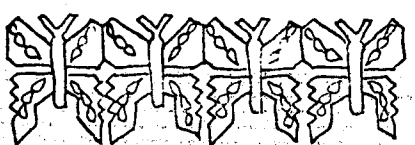
ОВАЛЬНІ
ФОРМИ ③
НАКЛЕЕНІ
НА
КРИЛЬЦЯХ

ПАСОЧКИ ④
НАКЛЕЕНІ
НА
КРИЛЬЦЯХ

ХМАРИНКИ ⑤
НАКЛЕЕНІ
НА
КРИЛЬЦЯХ

ПЕЛЮСТКИ ⑥
НАКЛЕЕНІ
НА
КРИЛЬЦЯХ

Лісні

ЗОРІЛА ЗОЛОТОМ ЗАГРАВА

Зо-рі-ла зо-ло-том за-гра-ва здрі-гав ся світ під зу-ки
сурм Широ-ко залу-на-ла сла-ва що нам воскресла вже дер-
жава, що ук-ра-ї-на ста-ла з тюрм.

ЗОРІЛА ЗОЛОТОМ ЗАГРАВА

Зоріла золотом заграва,
Здрігався світ під звуки сурм.
Широко залунала слава,
Що нам воскресла вже Держава,
Що Україна стала з тюрм.

Юначе, йди скажи Вкраїні,
Що ми готові на наказ,
Що ми збудуєм на руїні
Нові твердині і святині,
Якщо лиш прийде слухний час.

У КИЄВІ

У ки-є-ві гра-ді церк-ву бу-ду-ва-ли,
то-пір-цем ко-ва-ни-ми зе-лен-гай ру-ба-ли Ой, дай же нам
Бо-же то-кін-чи-ти ді-ло го-же.

У КИЄВІ ГРАДІ

У Києві граді церкву будували
Топірцем кованим зелен гай рубали.

Приспів: Ой, дай же нам Боже
Покінчити діло гоже.

У Києві граді церкву будували
Дуби високіі на стіни складали.

У Києві граді церкву будували
Кришталні віконця у стіни вкладали.

У Києві граді церкву будували
Золотом тай щирим бані покривали.

У Києві граді церкву будували
Хрести золотіі на верху ставляли.

У Києві граді церкву будували
Свічі восковіі на престіл ставляли.

Приспів: Слава ж Тобі, Боже,
Що скінчили діло гоже.

ГРАЄ МОРЕ

Грає море, Чорне море, Котить хвилі наче гори,
 що вихряться ув імлі, і гойдають кораблі -
 українські кораблі

Грає море, Чорне Море,
 Котить хвилі, наче гори,
 Що вихряться ув імлі,
 І гойдають кораблі -
 Українські кораблі.

А на вітрі майоріють
 І лопочуть, і зоріють,
 Рвійно рвуться догори -
 Українські прапори.

+++++++

В О Г О Н Ь О Р Л И Н О Ї Р А Д И

Видає: ОРЛИНИЙ КРУГ і ЛАНКА "Н" КАДРИ ВИХОВНИЦЬ
 під проводом пл.сен. Анізи В е р е с ю к

Рисунки: ст.пл. Іриней Ю р ч у к

Адреса Редакції:

пл.сен. Аніза Вересюк
 101 OAKDALE ST.
 WETHERSFIELD, CONN. 06109

Адреса Адміністрації:

пл.сен. Олександра Юзенів
 206 EAST 9 ST.
 NEW YORK, N.Y. 10003

Відбито офсетом 500 примірників.